

UJAWNIANIE WYNIKÓW W ZAKRESIE ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU PRZEDSIĘBIORSTW

Patrycja Hąbek

<https://doi.org/10.33141/po.2013.12.04>

Przeгляд Organizacji, Nr 12 (887), 2013, ss. 20-27

www.przekladorganizacji.pl

©Towarzystwo Naukowe Organizacji i Kierownictwa (TNOiK)

Wprowadzenie

W obliczu obecnego kryzysu finansowego, którego następstwem jest spadek zaufania społecznego, uzasadnionym jest podjęcie tematu sprawozdawczości pozafinansowej przedsiębiorstw. Wzrastające oczekiwania interesariuszy co do transparentności oraz odpowiedzialności przedsiębiorstw implikują mierzenie oraz ujawnianie wpływu podejmowanych decyzji biznesowych na społeczeństwo i środowisko naturalne [Sparkes, Cowton, 2004, s. 48]. Chcąc dokonywać świadomych wyborów oraz racjonalnych decyzji inwestycyjnych, konsumenci oraz inwestorzy coraz częściej domagają się od przedsiębiorstw ujawniania wiarygodnych informacji dotyczących wpływu ich działalności na społeczeństwo i środowisko [Tilt, 2007, s. 104]. Sprawozdawczość zrównoważonego rozwoju staje się obecnie standardem globalnym. Unia Europejska jest najbardziej aktywnym regionem na świecie w zakresie raportowania osiągniętych przez przedsiębiorstwa wyników w wymiarze ekonomicznym, środowiskowym i społecznym [Eccles, Krzus, 2010, s. 97].

Nie istnieje jedna, powszechnie obowiązująca definicja dla ujawniania wyników w zakresie zrównoważonego rozwoju. Autorka definiuje raportowanie zrównoważonego rozwoju przedsiębiorstw jako praktykę dostarczania informacji zewnętrznym i wewnętrznym interesariuszom na temat osiągniętych przez przedsiębiorstwo wyników w wymiarze ekonomicznym, środowiskowym i społecznym. Pojęcie to w literaturze światowej używane jest synonimicznie z takimi określeniami, jak: sustainability reporting, triple bottom line reporting, corporate responsibility reporting, ESG (environmental, social, governance) reporting oraz non-financial reporting [Eccles, Krzus, 2010; Gazdar, 2007]. W Polskiej nomenklaturze przyjęło się określenie raportowanie społeczne, raportowanie CSR, raportowanie zrównoważonego rozwoju, ujawnianie danych pozafinansowych [Sroka, Grzymisławski, Kustra, 2012]. W niniejszym artykule autorka używa powyższych określeń zamiennie.

Przydatność i wiarygodność raportu CSR zależy od jakości danych i informacji w nim zawartych. Pomimo to, iż corocznie liczba publikowanych raportów CSR wzrasta, ich jakość jest różna [Dilling, 2010, s. 20]. Zawartość raportów CSR cechuje dowolność, co w efekcie intensyfikuje problem z oceną i porównywaniem wyników w tym zakresie. Ogranicza to przydatność korzy-

stania z tego rodzaju danych, w szczególności w sytuacji rosnących potrzeb informacyjnych w tym zakresie. Na taki stan zjawiska mogą mieć wpływ co najmniej dwie kwestie. Po pierwsze, koncepcja społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw (ang. Corporate Social Responsibility – CSR), której nieodłącznym elementem jest raportowanie wyników CSR, w przedsiębiorstwach wdrażana jest dobrowolnie i z wykorzystaniem różnych narzędzi, standardów jej dedykowanych. Po drugie, nie istnieje jeden, powszechnie akceptowany standard, odnoszący się do kwestii ujawniania danych pozafinansowych przedsiębiorstw [Reynolds, Yuthas, 2008, s. 50].

Celem artykułu jest omówienie problematyki raportowania CSR oraz przedstawienie wyników badań przeprowadzonych w tymże zakresie wśród raportujących przedsiębiorstw w Polsce. Badaniem objęto wszystkie raporty zrównoważonego rozwoju opublikowane przez przedsiębiorstwa w Polsce w 2011 roku. Ocena przyjętych do badań raportów została dokonana w oparciu o zmodyfikowane narzędzie Sustainability Reporting Scorecard. W ocenie raportów zrównoważonego rozwoju wzięto pod uwagę pięć kategorii kryteriów.

Raportowanie CSR

Informacja w obecnej rzeczywistości stała się istotnym i wartościowym zasobem zarówno dla zarządzających przedsiębiorstwami, jak i dla pozostałych stron zainteresowanych (interesariuszy). Coraz częściej wśród niektórych grup interesariuszy pojawia się potrzeba poszukiwania, analizowania danych pozafinansowych przedsiębiorstw. Badania przeprowadzone w 2011 roku pt. „The value of extra-financial disclosure” wskazują, że 80% z badanych respondentów (inwestorów i analityków) wskazała, że pozafinansowe dane są dla nich bardzo istotne lub istotne w procesie podejmowania decyzji inwestycyjnych lub dokonywania analiz [Radley Yeldar, 2012]. Badanie pt. „Responsible Investing Reloaded” [Allianz Global Investors, 2011] na podstawie danych dotyczących ryzyka inwestycyjnego wskazuje, że uwzględnienie kryteriów środowiskowych, społecznych i związanych z ładem korporacyjnym w procesie budowania portfeli może znacznie ograniczyć ryzyko inwestycyjne. Zgodnie z raportem opublikowanym przez EuroSIF [European SRI Study, 2010], poziom aktywno-

inwestowanych w sposób odpowiedzialny (ang. Socially Responsible Investment – SRI), czyli uwzględnianie dodatkowo wyników społecznych i środowiskowych podczas analizy i selekcji spółek i produktów finansowych, kształtuje się obecnie na świecie na poziomie ok. 7 bilionów euro, z czego blisko 5 bilionów inwestowanych jest w Europie (ponad 70%).

Celem raportowania zrównoważonego rozwoju jest komunikowanie interesariuszom działań i wyników organizacji w wymiarze ekonomicznym, społecznym i środowiskowym oraz doskonalenie jej funkcjonowania w tym zakresie. Raport, będący wynikiem tego procesu, powinien przedstawiać, jak funkcjonowanie przedsiębiorstwa wpływa na społeczeństwo i środowisko.

Ujawnianie danych pozafinansowych przedsiębiorstw staje się istotnym i dynamicznie rozwijającym się zjawiskiem. Obecnie jesteśmy świadkami globalnej tendencji w zakresie rozwoju praktyk przedsiębiorstw w zakresie ujawniania i raportowania danych pozafinansowych. Poziom raportowania CSR różni się w poszczególnych krajach. Ameryka Północna i Europa Zachodnia są najbardziej aktywnymi regionami w zakresie raportowania CSR [ACCA, 2004]. Pośród pierwszych 250 firm listy Fortune 500 (Global 250, G250), będącymi światowymi liderami biznesu, w 2011 roku osobne raporty społecznej odpowiedzialności opublikowało 95% firm. Można dostrzec tendencję wzrostową w porównaniu do 2008 roku – 79% opublikowanych raportów i w 2005 roku – 52% publikacji tego typu. W grupach stu największych przedsiębiorstw krajowych (N100) najczęściej raportów CSR opublikowano w Wielkiej Brytanii – 100%, Japonii – 99%, Afryce Południowej – 97% (wzrost z 45% w 2008 roku), Francji – 94% (wzrost z 59% w 2008 roku) oraz w Danii – 91% (wzrost z 24% w 2008 roku). Łączna liczba przedsiębiorstw z grupy N100 w 34 krajach objętych badaniem KPMG publikująca raporty CSR w 2011 roku wzrosła o 11 punktów procentowych w porównaniu z 2008 rokiem i wyniosła 64% [KPMG, 2011].

W Polsce ujawnianie informacji społecznych, środowiskowych i ekonomicznych zauważa się zaledwie od kilku lat i można zaobserwować tendencję wzrostową w tym temacie. Badania przeprowadzone w 2010 roku pt. "Raportowanie CSR w Polsce 2010" przez csrinfo.org wskazują na tendencję wzrostową w zakresie liczby opublikowanych raportów tego typu. W 2007 roku było to 11 opracowań a w 2010 już 29.

Standardy raportowania

Przejawem, oznaką prowadzenia działalności gospodarczej w sposób odpowiedzialny jest tworzenie i publikowanie przez przedsiębiorstwa raportów CSR. Szybki rozwój raportowania pozafinansowego na przestrzeni ostatnich kilku lat nie byłby możliwy dzięki rozwojowi międzynarodowych standardów, wytycznych i regulacji w tym zakresie (tab. 1).

Opracowywanie raportu zgodnie z wytycznymi międzynarodowych standardów, które m.in. określają zakres publikowanych informacji, oraz poddanie tych informacji niezależnej weryfikacji podnosi wiarygodność ujawnia-

nych danych. Najpopularniejszymi narzędziami raportowania CSR są wytyczne Global Reporting Initiative (GRI) oraz UN Global Compact, które po raz pierwszy zostały ogłoszone przez Sekretarza Generalnego ONZ w 1999 roku.

Wytyczne Światowej Inicjatywy Sprawozdawczej (ang. Global Reporting Initiative – GRI) zostały utworzone w 1997 roku jako partnerstwo Koalicji na rzecz Odpowiedzialnej za Środowisko Gospodarki (Coalition of Environmentally Responsible Economies – CERES) oraz Programu Środowiska ONZ (UNEP). Wytyczne GRI są ogólnodostępnymi, ujednoliconymi zasadami sprawozdawczości w zakresie zrównoważonego rozwoju. Trzecia już edycja wytycznych „Sustainability Reporting Guidelines”, GRI – G3 obejmuje łącznie 79 wskaźników liczbowych w sześciu obszarach (tab. 2). Poza wskaźnikami w ramach sześciu obszarów GRI określiło również wskaźniki dla poszczególnych sektorów: finansowego, energetycznego, logistyki i transportu, surowców i wydobycia, jednostek administracji publicznej, turystyki, telekomunikacji oraz motoryzacji. Suplementy sektorowe uzupełniają wytyczne GRI o interpretacje i wskazówki dotyczące stosowania ich w danym sektorze oraz zawierają wskaźniki wyników charakterystycznych dla danego sektora. Służą do użytku wraz z wytycznymi GRI, a nie zamiast nich. Raport społeczny opracowany zgodnie z tymi wytycznymi powinien uwzględniać [GRI, 2006]:

- strategię i profil organizacji – informacje, które tworzą ogólny kontekst niezbędny do zrozumienia funkcjonowania danej organizacji, np. strategia, profil, struktura nadzoru;
- podejście organizacji do zarządzania – przegląd podejścia zarządczego danej organizacji do aspektów określanych w każdej kategorii wskaźników;
- wskaźniki wyników organizacji – wskaźniki, które dostarczają porównywalnych danych nt. ekonomicznych, środowiskowych i społecznych aspektów funkcjonowania organizacji.

Raporty przygotowują albo według wszystkich wytycznych GRI, albo w ramach GRI (w przypadku gdy firma częściowo kieruje się wytycznymi GRI oraz wypracowuje własne wskaźniki). Przed zakończeniem przygotowywania raportu jego autorzy powinni zadeklarować poziom, który został osiągnięty w zakresie raportowania. Powinni zrobić to, wykorzystując system poziomów aplikacji GRI (poszczególne poziomy aplikacji zostały oznaczone literami C, B i A). Taka deklaracja skutkuje jasną komunikacją o elementach, jakie zostały zastosowane w procesie przygotowania raportu.

Idea *Global Compact* wyraża się w dziesięciu podstawowych zasadach (tab. 3), wynikających z Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka, karty podstawowych zasad prawa Międzynarodowej Organizacji Pracy oraz ustaleń Szczytu Ziemi w Rio de Janeiro.

Przyłączając się do programu *Global Compact*, firmy zobowiązują się do przestrzegania powyższych zasad oraz publikowania w raporcie rocznym informacji na temat sposobów realizowania założeń i zasad *Global Compact* (tzw. „Raport roczny z postępów we wdrażaniu zasad Inicjatywy”).

Tab. 1. Raportowanie danych pozafinansowych - wytyczne, standardy, wymagania regulacyjne

<i>Instrumenty</i>	<i>Komentarz</i>	<i>Przykład</i>
Obowiązkowe wymagania dotyczące raportowania	Raportowanie zrównoważonego rozwoju przedsiębiorstw (informacji w zakresie wywieranego przez przedsiębiorstwo wpływu ekonomicznego, społecznego i środowiskowego) obejmuje swoim zakresem obszary podlegające obowiązkowej sprawozdawczości, np. w zakresie bezpieczeństwa i ochrony zdrowia pracujących, zagospodarowywania odpadów niebezpiecznych, praw człowieka, oraz wymagania dot. sporządzania raportów finansowych	W Szwecji „The Annual Accounts Act” zobowiązuje firmy państwowe do zamieszczenia informacji na temat działań środowiskowych i społecznych w sekcji poświęconej zarządowi w raporcie rocznym z działalności. W Hiszpanii „The Resolucion de 25 de marzo de 2002” zobowiązuje organizacje do włączania informacji na temat środowiskowych nakładów, inwestycji i wydatków w raportach finansowych. Obowiązek sprawozdawczości finansowej dla przedsiębiorstw i wymogi dotyczące ujawnień.
Ujawnienia napędzane przez rynek	Rynki kapitałowe i inwestorzy coraz bardziej zwracają uwagę na zależność pomiędzy wynikami przedsiębiorstw osiąganymi w zakresie ESG a cenami akcji. Tendencja ta implikuje pojawianie się żądań w stosunku do przedsiębiorstw, aby odpowiadać na rozległe potrzeby informacyjne, właśnie w zakresie danych ESG	Kwestionariusz ankietowy Carbon Disclosure Project (CDP) - niezależna, nienastawiona na zysk organizacja, której działania mają na celu ograniczenie emisji gazów cieplarnianych i zrównoważonego wykorzystania wody przez przedsiębiorstwa i miasta. Giełdy papierów wartościowych coraz częściej wymuszają na spółkach ujawnianie informacji z zakresu CSR: Kwestionariusz ankietowy Dow Jones. Sustainability index, RESPECT Index - polski giełdowy indeks spółek odpowiedzialnych.
Międzynarodowe standardy i wytyczne raportowania	Szybki rozwój raportowania pozafinansowego na przestrzeni ostatnich kilku lat nie byłby możliwy dzięki rozwojowi międzynarodowych standardów i wytycznych w tym zakresie	Wytyczne GRI UN Global Compact AA1000
Specyficzne, branżowe wymagania dotyczące ujawniania danych	Poszczególne sektory przemysłu lub przedsiębiorstwa w zakresie sektora mogą na zasadzie dobrowolności przyjąć specyficzne wytyczne związane ze zrównoważonym rozwojem	Zasady Równikowe (The Equator Principles). Dotyczą finansowania projektów powyżej 10 mln dolarów. Instytucje, które przyjęły „zasady równikowe”, zobowiązują się ograniczać swoje oddziaływanie na ekosystemy i społeczność. Australijskie zasady dla przemysłu górniczego w zakresie zrównoważonego rozwoju (Enduring Value) – przemysł górniczy. Zasady odpowiedzialnego inwestowania (Principles for Responsible Investment) – inicjatywa inwestorów we współpracy z UNEP Finance i UN Global Compact.

Źródło: opracowano na podstawie [KPMG, 2008, s. 17]

Tab. 2. Kategorie wskaźników raportowania zrównoważonego rozwoju wg wytycznych GRI

<i>Kategoria</i>	<i>Aspekty</i>
Wpływ ekonomiczny	wyniki ekonomiczne; obecność na rynku oraz pośrednie wpływy ekonomiczne
Wpływ środowiskowy	materiały; energia; woda; bioróżnorodność; emisje, ścieki i odpady; produkty i usługi; transport; ogólne wydatki i inwestycje na ochronę środowiska
Praktyki pracy i godne warunki pracy	zatrudnienie; stosunki między pracownikami; higiena pracy; szkolenia i edukacja; różnorodność i równość szans
Prawa człowieka	praktyki inwestycji i zaopatrzenia; dyskryminacja; wolność stowarzyszeń i negocjacji w sprawie zbiorowych układów pracy; praca dzieci; przymus pracy; bezpieczeństwo; prawa rdzennych mieszkańców
Odpowiedzialność wobec społeczeństwa	społeczeństwo; korupcja; polityka publiczna; zachowania konkurencyjne; zgodność
Odpowiedzialność za produkt i usługę	zdrowie i bezpieczeństwo konsumentów; znakowanie produktów i usług; komunikacja marketingowa; prywatność konsumenta; zgodność

Źródło: opracowano na podstawie informacji zawartych na stronie organizacji GRI - www.globalreporting.org, dostęp 12.11.2013 r.

Tab. 3. Dziesięć zasad inicjatywy Global Compact

Obszar	Treść zasady
Prawa człowieka	Zasada 1. Popieranie i przestrzeganie praw człowieka przyjętych przez społeczność międzynarodową. Zasada 2. Eliminacja wszelkich przypadków łamania praw człowieka przez firmę.
Standardy pracy	Zasada 3. Poszanowanie wolności zrzeszania się. Zasada 4. Eliminacja wszelkich form pracy przymusowej. Zasada 5. Zniesienie pracy dzieci. Zasada 6. Efektywne przeciwdziałanie dyskryminacji w sferze zatrudnienia.
Środowisko naturalne	Zasada 7. Prewencyjne podejście do środowiska naturalnego. Zasada 8. Podejmowanie inicjatyw mających na celu promowanie postaw odpowiedzialności ekologicznej. Zasada 9. Stosowanie i rozpowszechnianie przyjaznych środowisku technologii.
Przeciwdziałanie korupcji	Zasada 10. Przeciwdziałanie korupcji we wszystkich formach, w tym wymuszeniom i łapówkarstwu.

Źródło: opracowano na podstawie informacji ze strony internetowej Global Compact w Polsce, <http://www.globalcompact.org.pl/Global-Compact/10-Zasad-GC>, dostęp 12.11.2013 r.

Inicjatywa GC zyskała globalny zasięg. Przystąpiło już do niej ponad 10 000 instytucji i firm z ponad 145 krajów świata (dane z grudnia 2013 roku).

Przedsiębiorstwa coraz częściej ujawniają swoje pozafinansowe dane, aczkolwiek informacje umieszczane w raportach CSR są trudne do porównania. Twierdzi tak prawie dwie trzecie (61%) inwestorów i analityków, biorących udział w badaniu nt. wartości danych pozafinansowych [Radley Yeldar, 2012]. Brak powszechnie obowiązującego standardu w zakresie ujawniania danych pozafinansowych implikuje problem z porównywaniem i oceną tychże raportów. Raporty te różnią się między sobą formą, zakresem oraz jakością ujawnianych danych. Fakt ten ogranicza przydatność korzystania z tego rodzaju danych w szczególności w sytuacji rosnących potrzeby informacyjnych w tym zakresie.

Raportowanie CSR w Polsce - wyniki badań

Pomimo wczesnego etapu rozwoju sprawozdawczości pozafinansowej w polskich przedsiębiorstwa autorka uznała za zasadne przeprowadzenie badań w tym zakresie. Badaniami objęto wszystkie raporty zrównoważonego rozwoju opublikowane przez przedsiębiorstwa w Polsce w 2011 roku, zgromadzone w bazie danych GRI, rejestrze raportów corporateregister, rejestrze csrinfo.org oraz zgromadzonych w bibliotece raportów – raportyspoleczne.pl. Po wstępnej analizie z populacji przedsiębiorstw, które opublikowały swój raport w 2011 roku (38 przedsiębiorstw), do badań przyjęto raporty jedynie 24 przedsiębiorstw. Ze względu na możliwość zakłócenia wyników z badań wykluczone zostały:

- raporty firm prowadzących działalność w Polsce, a będących częścią koncernów międzynarodowych (raporty te oparte są o globalne strategie CSR centrali zlokalizowanych najczęściej w krajach bardziej

zaawansowanych we wdrażaniu koncepcji CSR niż Polska),

- publikacje będące wyłącznie raportami środowiskowymi,
- oraz raporty będące „Raportami rocznymi z postępów we wdrażaniu zasad Inicjatywy Global Compact” (ang. Communication on Progress UN GC), a zawierające głównie ogólne oświadczenie.

Ocena przyjętych do badań raportów została dokonana w oparciu o zmodyfikowane narzędzie Sustainability Reporting Scorecard, opracowane przez firmę doradczą Deloitte Touche Tohmatsu. Za uniwersalnością i przydatnością stosowania tego narzędzia ewaluacji przemawia jego budowa. Narzędzie to zostało tak skonstruowane, że nie precyzuje i nie wymaga informacji dotyczącej konkretnego tematu lub konkretnego wpływu wywieranego przez organizację. Informacje tego typu zależą od charakteru funkcjonowania ocenianej organizacji i okoliczności, w jakich się znajduje, oraz potrzeb interesariuszy, do których publikacja jest kierowana. W ocenie raportów zrównoważonego rozwoju wzięto pod uwagę pięć kategorii kryteriów (1. Komunikacja, 2. Zaangażowanie i jakość zarządzania, 3. Agenda w zakresie zrównoważonego rozwoju, 4. Wyniki w ujęciu jakościowym, 5. Wiarygodność). Poszczególne kryteria wraz z ich omówieniem przedstawia tabela 4.

Do oceny badanych raportów przyjęto pięciostopniową skalę:

0 – dla „brak wzmianki lub niewystarczająca informacja”

1 – dla „omówiono częściowo”

2 – dla „większość z istotnych aspektów omówiona”

3 – dla „ponadprzeciętne omówienie problemu”

4 – dla „twórcze, wybitne, nowe podejście, najlepsza praktyka”.

Jak wynika z przeprowadzonych badań w Polsce, raporty CSR najczęściej sporządzane są przez duże przedsiębiorstwa. W grupie badawczej jedynie dwa raporty zostały sporządzone przez przedsiębiorstwa

Tab. 4. Kryteria oceny raportów CSR

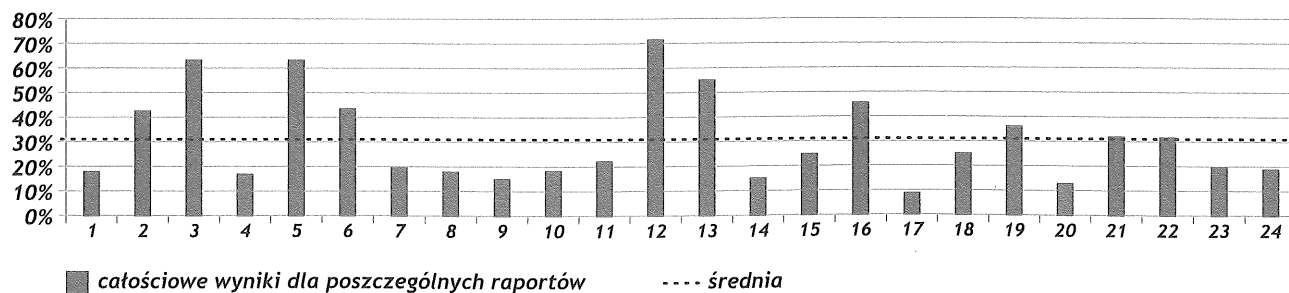
Kryterium	Omówienie
Komunikacja	opis przedsiębiorstwa, podstawowe informacje nt. procesu raportowania (okres sprawozdawczy, zakres raportu, grupa docelowa, sposób doboru i gromadzenia danych), czytelność raportu (struktura, układ treści, wykorzystanie graficznych metod prezentacji danych, dodatkowe objaśnienia, słowniczek pojęć).
Zaangażowanie i jakość zarządzania	strategia zrównoważonego rozwoju raportujących podmiotów, system zarządzania zrównoważonym rozwojem, stanowisko dedykowane osobie odpowiedzialnej za działania w zakresie CSR, integracja aspektów zrównoważonego rozwoju z procesami biznesowymi, zarządzanie ryzykiem.
Agenda w zakresie zrównoważonego rozwoju	działania doskonalące i usprawnienia w kierunku zrównoważonego rozwoju, zrównoważony łańcuch dostaw, zaangażowanie w kwestie pracownicze, środowiska naturalnego, społeczności lokalnych, wpływ finansowy.
Wyniki w ujęciu jakościowym	wskaźniki odnoszące się do wyników ekonomicznych, społecznych i środowiskowych, kierunki zmian wskaźników, cele organizacji w zakresie zrównoważonego rozwoju oraz informacje o stopniu osiągnięcia celów z lat poprzednich, interpretacja osiągniętych wyników, wyniki benchmarkingu.
Wiarygodność	wyniki dialogu prowadzonego z interesariuszami przedsiębiorstwa, zaproszenie do zgłaszania opinii, współpracy dot. doskonalenia, dane do kontaktu elektronicznego, potwierdzenie wiarygodności zamieszczonych danych przez poświadczenie ich przez zewnętrzną jednostkę audytującą.

Źródło: opracowanie własne na podstawie [Deloitte Sustainability Reporting Scorecard. Deloitte & Touche Global Environment and Sustainability Services Group, Copenhagen, [http://www.deloitte.com/assets/Dcom Global/Local%20Assets/Documents/DTT_ERS_FullScorecard_032106.pdf](http://www.deloitte.com/assets/Dcom%20Global/Local%20Assets/Documents/DTT_ERS_FullScorecard_032106.pdf)]

należące do sektora MŚP. Zgodnie z wytycznymi GRI, zostało sporządzonych 58% badanych raportów, natomiast jedynie trzy z nich zostały zweryfikowane przez niezależną instytucję. Najczęściej wybieranym w badanej próbie poziomem aplikacji według wytycznych GRI był poziom C (6 raportów). Dwie firmy raportowały zgodnie z najobszerniejszym poziomem aplikacji – A, a pięć przedsiębiorstw na poziomie B. Nie wszystkie przedsiębiorstwa raportujące zgodnie z wytycznymi GRI deklarowały w swoich raportach poziom aplikacji. Sygnatariusze inicjatywy Global Compact stanowili 54% ogółu przedsiębiorstw, uczestniczących w badaniu. W grupie badawczej jeden raport okazał się być

raportem zintegrowanym, czyli raportem zawierającym skonsolidowane sprawozdanie finansowe z danymi pozafinansowymi.

Uzyskane w badaniu wyniki wskazują na wczesny etap rozwoju raportowania zrównoważonego rozwoju w polskich przedsiębiorstwach. Średnia uzyskanych wyników dla całej grupy badawczej wyniosła 31% możliwych do uzyskania punktów (rys. 1). W badanej próbie znalazły się trzy raporty, które uzyskały powyżej 60% możliwych do uzyskania punktów. Wszystkie trzy raporty zostały sporządzone zgodnie z wytycznymi GRI. Dwa z nich należały do przedsiębiorstw z branży paliwowo-gazowej, a jeden do telekomunikacyjnej.

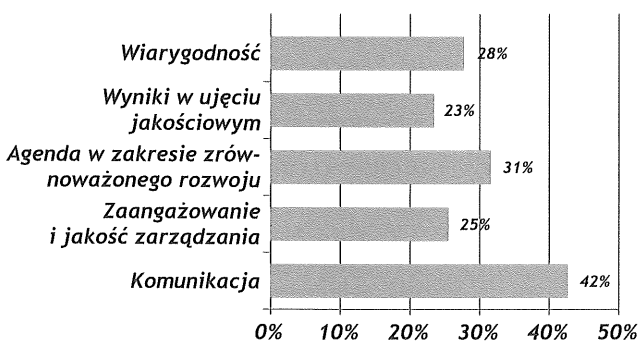

Rys. 1. Całościowe wyniki oceny raportów dla badanej próby

Źródło: opracowanie własne

W miejscu tym należy podkreślić, że raport uzyskiwał w ocenie maksymalna ilość punktów, jeśli prezentował nadzwyczajne/innovacyjne podejście do procesu ujawniania danych.

W przeprowadzonej ocenie znalazły się raporty, które uzyskały taką samą lub zbliżoną ilość punktów, jednakże punkty przyznawane dla poszczególnych kategorii, a składające się na wynik całościowy mogły znacznie różnić się między sobą. Z tego też względu wyniki oceny uwzględniające poszczególne kategorie kryteriów lepiej odzwierciedlają stan badanego zjawiska (rys. 2). Najwięcej punktów badane raporty uzyskały w kategorii „komunikacja”, a najmniej w kategorii „wyniki w ujęciu ilościowym”. Kategoria „komunikacja” oceniała, czy raport dostarcza informacji, które prezentują prowadzoną przez przedsiębiorstwo działalność (jej charakter, zakres, historię, strukturę organizacyjną, oferowane produkty, usługi, miejsca, w których prowadzi działalność produkcyjną itp.). Kolejne kryteria w tej kategorii oceniały, czy raport sspecyfikuje okres, zakres i jednostkę sprawozdającą oraz związane z tym ograniczenia, a także grupę docelową. W kategorii „komunikacja” ocenie podlegała również czytelność raportu, czyli używanie odpowiedniego języka, wykresów, rysunków, niezbędnych wyjaśnień itp. W omawianej kategorii oceniane raporty zaprezentowały się najlepiej. Jedyną wyraźną ułomnością było sporadyczne zamieszczanie przez raportujących streszczenia raportu, które pozwoliłoby czytelnikowi zapoznać się z najważniejszymi informacjami w krótkim okresie czasu. Wydaje się, że wy tłumaczeniem takiego stanu rzeczy może być wynik (najniższy) uzyskany przez badane raporty w kategorii „wyniki w ujęciu jakościowym”.

Rys. 2. Wynik oceny raportów w poszczególnych kategoriach
Źródło: opracowanie własne

W kategorii odnoszącej się do sposobu przedstawiania wyników przedsiębiorstwa: badane raporty uzyskały 23% możliwych do uzyskania punktów. Brak lub bardzo ograniczona ilość wskaźników prezentowana w badanych raportach przełożyła się na formę, w jakiej te publikacje zostały przygotowane. Większość z badanych raportów raczej przypominała relację z przeprowadzonych działań z zakresu CSR niż sprawozdanie z osiągniętych wyników w wymiarze ekonomicznym, społecznym i środowiskowym. W poddanych badaniu

publikacjach brakowało jasno określonych celów organizacji i sposobów ich realizacji. Rzadko również pojawiały się informacje, czy cele z lat poprzednich zostały osiągnięte i w jakim stopniu i czy zostały podjęte działania zaradcze, jeżeli dany cel nie został osiągnięty. Podobnie sytuacja kształtuje się w zakresie informowania o kierunku zmian. Bardzo nieliczne raporty prezentowały dane w przedziale czasowym. Fakt ten po części tłumaczyć może wczesny etap rozwoju raportowania CSR w naszym kraju. Niektóre z badanych raportów były pierwszymi w 2011 roku publikacjami tego typu i być może dlatego przedsiębiorstwa rzadko odnosiły się do wyników osiąganych w latach poprzednich. Na niski wynik w kategorii „wyniki w ujęciu jakościowym” miał wpływ brak informacji odnoszących się do interpretacji i porównań swoich wyników z innymi podmiotami (wyniki benchmarkingu). W zakresie przeprowadzenia benchmarkingu problemem mogła okazać się mała liczba raportujących dane pozafinansowe przedsiębiorstw w Polsce i niemożność wytypowania podmiotu do porównań. Z drugiej strony należy pamiętać, że dla większości raportujących raport CSR powinien spełniać funkcję marketingową i wzmacniać wizerunek organizacji. Z tego też względu część przedsiębiorstw będzie niechętnie podchodziła do porównań swoich wyników, gdyż może to spowodować przedstawienie organizacji w innym, czasami gorszym świetle.

Drugą kategorią, która uzyskała w ocenie mniej niż 30% punktów, była kategoria „zaangażowanie i jakość zarządzania”. W badanych raportach pojawiały się informacje dotyczące strategii zrównoważonego rozwoju raportujących podmiotów, problemem okazało się odniesienie się do tych aspektów w systemach zarządzania i zintegrowanie ich z procesami funkcjonującymi w organizacji. W większości badanych raportów nie pojawiały się również informacje dotyczące istnienia stanowiska dedykowanego osobie odpowiedzialnej za działania w zakresie CSR. Rzadko w ocenianych raportach można było znaleźć również informacje nt. działań doskonalących i usprawnień w kierunku zrównoważonego rozwoju. Zidentyfikowano niewiele informacji lub ich brak w stosunku do wykorzystywanych metod służących identyfikacji i zarządzania społecznym i środowiskowym ryzykiem.

Pomimo licznych słabości ocenianych raportów w badanej próbie znalazły się 3 raporty, które uzyskały powyżej 60% możliwych do uzyskania punktów. Raporty te stanowiły wartościowe sprawozdania z wyników w zakresie zrównoważonego rozwoju. Najwyżej ocenione w badaniu raporty były opracowywane zgodnie z międzynarodowymi wytycznymi raportowania GRI oraz uzyskały najwięcej punktów w kategorii „wyniki w ujęciu jakościowym”.

Podsumowanie

Organizacja może informować zainteresowane strony o swoich działaniach na rzecz zrównoważonego

rozwoju i osiągniętych w tym zakresie wyników poprzez tworzenie i publikowanie raportów CSR. Raporty tego rodzaju stanowią narzędzie komunikacji, które z założenia ma pełnić zarówno wewnętrzne, jak i zewnętrzne źródło informacji o podejściu i dojrzałości organizacji we wdrażaniu koncepcji społecznej odpowiedzialności (CSR). Koncepcja ta jest wdrażana na zasadach dobrowoli i w związku z tym, między innymi, forma, zawartość i jakość publikowanych przez przedsiębiorstwa raportów CSR różni się.

W Polsce nadal niewielka liczba przedsiębiorstw sporządza raporty CSR. Raportujący to w przeważającej większości duże przedsiębiorstwa. W 2011 roku jedynie dwa raporty zostały opublikowane przez przedsiębiorstwa należące do sektora małych i średnich przedsiębiorstw. W badanej próbie czternaście raportów zostało sporządzonych zgodnie z wytycznymi raportowania GRI, spośród nich trzy raporty zostały poddane weryfikacji trzeciej strony.

Przeprowadzone przez autorkę badania wskazują na potrzebę usprawnienia wewnętrznych procesów gromadzenia i selekcji danych umieszczanych w raportach CSR polskich przedsiębiorstw, biorąc jednocześnie pod uwagę w tym procesie oczekiwania interesariuszy. Raporty CSR wielu przedsiębiorstw stanowią obszerne publikacje, ale nie zawierają istotnych dla większości interesariuszy danych, przykładowo danych odnoszących się do poziomu osiągnięcia założonych celów w zakresie zrównoważonego rozwoju, jak też celów wyznaczonych na lata kolejne. Część z raportujących przedsiębiorstw posiada strategiczne programy w zakresie zrównoważonego rozwoju (np. zamieszczone na stronach internetowych), ale nie są one odzwierciedlone w publikowanych raportach.

Można zaryzykować stwierdzenie, że przedsiębiorstwa raportujące w Polsce są na poziomie dostrzegania istotności problematyki raportowania danych pozafinansowych. Dla rozwoju ujawniania danych pozafinansowych wśród polskich przedsiębiorstw niezbędne jest podnoszenie świadomości, dostarczanie wiedzy i praktycznych przykładów w omawianym zakresie.

Należy zaznaczyć, że w niniejszym artykule autorka przedstawiła jedynie wyniki odnoszące się do oceny ujawnianych przez polskie przedsiębiorstwa danych zawartych w badanych raportach, a nie oceny wyników w zakresie zrównoważonego rozwoju przedsiębiorstw w Polsce.

dr inż. Patrycja Hąbek
Politechnika Śląska
Wydział Organizacji i Zarządzania
e-mail: e-mail:patrycja.habek@polsl.pl

Bibliografia

- [1] ACCA, *Towards Transparency: Progress on Global Sustainability Reporting*, London, 2004, http://www2.acaglobal.com/archive/accounting_sustainability/archive/2004/17/news/2785459, data dostępu 28.11.2013 r.
- [2] Allianz Global Investors, *Responsible Investing Reloaded. Sustainability Criteria Matter*, 2011, <https://www.allianz.com/media/responsibility/documents/portfolio-practice-responsible-investing-reloaded.pdf>, data dostępu 04.01.2013 r.
- [3] DILLING P.F.A., *Sustainability Reporting in a Global Context: What are the Characteristics of Corporations that Provide High Quality Sustainability Reports – An Empirical Analysis*, „International Business & Economics Research Journal” 2010, Vol. 9(1).
- [4] ECCLES R.G., KRZUS P.M., *One Report. Integrated Reporting for a Sustainable Strategy*, John Wiley & Sons Inc., New Jersey 2010.
- [5] *European SRI Study*, 2010, www.eurosif.org/research/eurosif-sri-study/2010, data dostępu 03.01.2013 r.
- [6] GAZDAR K., *Reporting Nonfinancials*, Wiley&Sons ltd., Chichester 2007.
- [7] GRI, *Wytyczne do raportowania kwestii zrównoważonego rozwoju GRI*; (2006), <https://www.globalreporting.org/resourcelibrary/Polish-G3-Reporting-Guidelines.pdf>, data dostępu 14.12.2012 r.
- [8] KPMG, *International Survey of Corporate Responsibility Reporting 2011*, <http://www.kpmg.com/global/en/issuesandinsights/articlespublications/corporate-responsibility/pages/2011-survey.aspx>, data dostępu 01.12.2013 r., oraz raporty z badań z poprzednich lat.
- [9] KPMG, *Sustainability Reporting. A Guide*. 2008, <http://www.kpmg.com/CN/en/IssuesAndInsights/ArticlesPublications/Documents/sustainable-guide-0811.pdf>, s. 17.
- [10] Radley Yeldar. *The Value of Extra-financial Disclosure. What Investors and Analysts Said*, 2012, <http://www.accountingforsustainability.org/wp-content/uploads/2012/07/What-investors-and-analysts-said-The-value-of-extra-financial-disclosure.pdf>, data dostępu 01.12.2013 r.
- [11] REYNOLDS M., YUTHAS K., *Moral Discourse and Corporate Social Responsibility Reporting*, „Journal of Business Ethics” 2008, Vol. 78.
- [12] SPARKES, R., COWTON C.J., *The Maturing of Socially Responsible Investment: A Review of the Developing Link with Corporate Social Responsibility*, „Journal of Business Ethics” 2004, Vol. 52(1).
- [13] SROKA R., GRZYMISŁAWSKI A, KUSTRA A., *Wytyczne w zakresie ujawniania danych pozafinansowych przedsiębiorstw, ekspertyza przygotowana dla Ministerstwa Gospodarki przez Accreo Taxand oraz Akademię Górniczo Hutniczą*, 2012, <http://www.mg.gov.pl/files/upload/10892/Expertyza%20Wytyczne%20w%20zakresie%20ujawniania%20danych%20pozafinans.pdf>, data dostępu 16.01.2014 r.
- [14] TILT C.A., *External Stakeholders' Perspectives on Sustainability Reporting*, [w]: UNERMAN J., BEBBINGTON J., O'DWYER B., *Sustainability, Accounting and Accountability*, Routledge, New York 2007.
- [15] *Deloitte Sustainability Reporting Scorecard*. Deloitte & Touche Global Environment and Sustainability Services Group, Copenhagen, http://www.deloitte.com/assets/Dcom_Global/Local%20Assets/Documents/DTT_ERS_FullScorecard_032106.pdf (2002).

Disclosure of Companies' Sustainability Performance

Summary

The increasing needs of stakeholders to evaluate companies in the terms of social and environmental impact imply development of non-financial data disclosures. From year to year the number of published reports increases, however these reports vary in form, scope and quality of disclosed data. Emerging differences raise difficulties in comparing and evaluating these reports, and as a result limit usefulness of such data. The purpose of this article is to discuss the issues of CSR reporting and presenting the results of research carried out in the same range of reporting companies in

Poland. The first part of the paper discusses the issues of sustainability reporting including information on international standards and guidelines in this area. The second part is devoted to the presentation of author's research results relating to non-financial disclosure practices in Polish companies. In Poland, still a small number of companies prepare the CSR reports. Large companies are overwhelming majority of reporters. The study indicates the need for improvement of internal processes of collecting and selecting data contained in the CSR reports of Polish companies.

Keywords

Corporate Social Responsibility, Sustainability Reporting, GRI, UN Global Compact
